

ตรรกศาสตร์

1. ประพจน์

ประพจน์ คือ ประโยคบอกเล่าหรือประโยคปฏิเสธที่มีค่าความจริงเป็นจริงหรือเป็นเท็จ อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
ใช้ p หรือ q เป็นสัญลักษณ์แทนประพจน์ และ $\sim p$ หรือ $\sim q$ แทนนิเสธของ p หรือ q ตามลำดับ

2. ค่าความจริงของประพจน์

ค่าความจริงของประพจน์ อันเกิดจากการเชื่อมด้วย $\wedge$ (และ), $\vee$ (หรือ),
 $\rightarrow$ (ถ้า ... แล้ว), $\leftrightarrow$ (... ก็ต่อเมื่อ ...)

- (1) $p \wedge q$ เป็นจริงกรณีเดียวคือ p กับ q เป็นจริงทั้งคู่
- (2) $p \vee q$ เป็นเท็จกรณีเดียวคือ p กับ q เป็นเท็จทั้งคู่
- (3) $p \rightarrow q$ เป็นเท็จกรณีเดียวคือ p เป็นจริง แต่ q เป็นเท็จ
- (4) $p \leftrightarrow q$ เป็นจริง เมื่อ p กับ q มีค่าความจริงตรงกัน
เป็นเท็จ เมื่อ p กับ q มีค่าความจริงต่างกัน

สรุป

- (1) $T \wedge T = T$ ที่เหลือ F หหมด
- (2) $F \vee F = F$ ที่เหลือ T หหมด
- (3) $T \rightarrow F = F$ ที่เหลือ T หหมด
- (4) $T \leftrightarrow F$
 $F \leftrightarrow T$ } = F ที่เหลือ T หหมด

3. สัจนิรันดร์ที่สำคัญ

- (1) $\sim p \vee p$
- (2) $\sim(p \wedge \sim p)$
- (3) $\sim(p \wedge q) \leftrightarrow \sim p \vee \sim q$
- (4) $\sim(p \vee q) \leftrightarrow \sim p \wedge \sim q$
- (5) $(p \rightarrow q) \leftrightarrow (\sim p \rightarrow \sim q)$
- (6) $\sim(p \rightarrow q) \leftrightarrow (p \wedge \sim q)$

4. ประพจน์ที่สมมูลกัน

$$(1) p \rightarrow q \equiv \sim q \rightarrow \sim p$$

$$(2) p \rightarrow q \equiv \sim p \vee q$$

$$(3) \sim(\sim p) \equiv p$$

$$(4) \sim(p \vee q) \equiv \sim p \wedge \sim q$$

$$(5) \sim(p \wedge q) \equiv \sim p \vee \sim q$$

$$(6) \sim(p \rightarrow q) \equiv p \wedge \sim q$$

$$(7) \sim(p \leftrightarrow q) \equiv \sim p \leftrightarrow q$$

$$(8) \sim(p \leftrightarrow q) \equiv p \leftrightarrow \sim q$$

5. ค่าความจริงของประพจน์ที่น่าสนใจ

$$(1) \sim p \vee p \equiv T$$

$$(2) \sim p \wedge p \equiv F$$

$$(3) T \vee p \equiv T$$

$$(4) T \wedge p \equiv p$$

$$(5) F \vee p \equiv p$$

$$(6) F \wedge p \equiv F$$

$$(7) p \rightarrow p \equiv T$$

$$(8) T \rightarrow p \equiv p$$

$$(9) F \rightarrow p \equiv T$$

$$(10) p \rightarrow T \equiv T$$

$$(11) p \rightarrow F \equiv \sim p$$

$$(12) p \leftrightarrow p \equiv T$$

$$(13) \sim p \leftrightarrow p \equiv F$$

$$(14) T \leftrightarrow p \equiv p$$

$$(15) F \leftrightarrow p \equiv \sim p$$

6. ประโยคเปิด

ประโยคเปิด ทำเป็นประพจน์ได้ โดยการแทนค่าตัวแปรหรือเติมตัวบ่งปริมาณ

(1) $\forall x[P(x)]$ เป็นเท็จ เมื่อมี x อย่างน้อย 1 ตัว ทำให้ $P(x)$ ไม่จริง

(2) $\exists x[P(x)]$ เป็นจริง เมื่อมี x อย่างน้อย 1 ตัว ทำให้ $P(x)$ เป็นจริง

(3) $\forall x \forall y [P(x, y)]$ เป็นเท็จ เมื่อมี (x, y) อย่างน้อย 1 คู่ ทำให้ $P(x)$ ไม่จริง

(4) $\exists x \exists y [P(x, y)]$ เป็นจริง เมื่อมี (x, y) อย่างน้อย 1 คู่ ทำให้ $P(x)$ เป็นจริง

(5) $\forall x \exists y [P(x, y)]$ เป็นจริง เมื่อทุกค่า x จะมี y อย่างน้อย 1 ตัว ทำให้ $P(x, y)$ เป็นจริง

(6) $\exists x \forall y [P(x, y)]$ เป็นจริง เมื่อมี y อย่างน้อย 1 ตัวได้ทุกค่า x ทำให้ $P(x, y)$ เป็นจริง

7. นิเสธของตัวบ่งปริมาณ

$$(1) \sim \forall x [P(x)] \equiv \exists x [\sim P(x)]$$

$$(2) \sim \exists x [P(x)] \equiv \forall x [\sim P(x)]$$

$$(3) \sim \forall x [P(x) \rightarrow Q(x)] \equiv \exists x [P(x) \wedge \sim Q(x)]$$

$$(4) \sim \exists x [P(x) \wedge Q(x)] \equiv \forall x [\sim P(x) \vee \sim Q(x)]$$

$$(5) \sim \forall x [P(x) \leftrightarrow Q(x)] \equiv \exists x [\sim P(x) \leftrightarrow Q(x)] \equiv \exists x [P(x) \leftrightarrow \sim Q(x)]$$

$$(6) \sim \exists x \forall y [P(x, y) \vee Q(x, y)] \equiv \forall x \exists y [\sim P(x, y) \wedge \sim Q(x, y)]$$

8. การอ้างเหตุผล

เหตุ : p_1

: p_2

: p_3

ผล q

ถ้า $p_1 \wedge p_2 \wedge p_3 \rightarrow q$ เป็นสัจนิรันดร์แล้ว การอ้างเหตุผลนี้จะสมเหตุสมผล